

Слід звернути увагу на те, що в ч. 1 ст. 138 КПК 1960 р. вказувалося на те, що слідчий може обрати щодо обвинуваченого, який розшукується, запобіжний захід у вигляді взяття під варту. Слідча практика сформувалася таким чином, що в більшості випадків після оголошення розшуку обвинуваченого слідчий звертається до суду з поданням щодо обрання стосовно розшукуваного саме такого запобіжного заходу. У КПК України 2012 р. відсутні будь-які вказівки з приводу обрання запобіжного заходу щодо розшукуваного. Крім цього, з метою дотримання вимог ч. 3 ст. 5 Європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод 1950 р. про заборону заочного застосування арешту ч. 6 ст. 193 КПК України заборона розгляд клопотання про обрання вказаного запобіжного заходу за відсутності підозрюваного. Заочне вирішення питання щодо застосування тримання під вартою можливе виключно у випадку оголошення підозрюваного в міжнародний розшук. У той же час відповідно до ч. 1 ст. 188 КПК України прокурор, слідчий за погодженням із прокурором має право звернутися із клопотанням про дозвіл на затримання підозрюваного, обвинуваченого з метою його приводу для участі в розгляді клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Клопотання розглядається слідчим суддею негайно після одержання (ч. 2 ст. 189 КПК).

Підводячи підсумок, пропонуємо внести зміни до ч. 6 ст. 193 КПК та викласти її в наступній редакції: «Слідчий суддя, суд може розглянути клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою та обрати такий запобіжний захід за відсутності підозрюваного, обвинуваченого, у випадках, якщо, крім наявності підстав, передбачених статтею 177 цього Кодексу, буде встановлено, що особа підозрюється або обвинувачується у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину, а також підозрюваний, обвинувачений оголошений у міжнародний розшук». А також внести зміни до ст. 281 КПК України, а саме доповнити її ч. 4, а саме: «При затриманні на території іншої області підозрюваного, який перебуває у розшуку та стосовно якого обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою або діє ухвала про дозвіл на затримання з метою приводу, орган, який провів затримання, негайно повідомляє про це прокуророві за місцем затримання, а також слідчому, який оголосив розшук підозрюваного».

Список використаних джерел:

1. Конституція України: чинне законодавство зі змінами та допов. Станом на 29 серп. 2011р.: [Офіц. текст]. – К.: ПАЛІВОДА А.В., 2011. – 56с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] : за станом на 11.08.13р. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
3. Черкесова Е. К. Правовое регулирование приостановления и возобновления уголовно-процессуальной деятельности : дис. . канд. юрид. наук : 12.00.09 / Черкесова Елена Константиновна. - Омск, 2004. – 183с.
4. Кримінально-процесуальний кодекс України науково-практичний коментар за ред. В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила; Київ: «ЮСТІНІАН»- 2012.; с. 1327.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ У ВИГЛЯДІ ДОМАШНЬОГО АРЕШТУ

Клочков Богдан Ігорович, студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ України
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри кримінально-правових дисциплін Національної академії внутрішніх справ *Глушко А.П.*

Конституція України [1] визнала права і свободи людини найвищою соціальною цінністю. Для реалізації даного положення проводяться радикальні реформування в різних галузях права. Гуманізація кримінальної політики держави призвела делібералізацію кримінально-процесуального закону. Так, Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України) [2] передбачає систему запобіжних заходів, яка повинна забезпечити реалізацію даних положень.

Особливої уваги заслуговує запобіжний захід – домашній арешт. Незважаючи на значну кількість наукових публікацій окремі питання застосування домашнього арешту залишаються недостатньо вирішеними, що у свою чергу може негативно позначитися на його застосуванні в Україні.

Законодавство багатьох держав світу передбачає застосування домашнього арешту як запобіжного заходу. Однак, практика його

застосування в цілому у порівнянні з іншими запобіжними заходами є не значною, що призводить до деяких ускладнень.

Домашній арешт полягає в забороні підозрюваному, обвинуваченому залишати житло цілодобово або у певний період доби, згідно із ч. 1 ст. 181 КПК України.

Отже, як зазначає Б. Т. Безлепкін, головне обмеження даного запобіжного заходу полягає в тому, що підозрюваний, обвинувачений не виправі залишати своє місце проживання – квартиру, дім, кімнату, дачу [5, с. 150]. У зв'язку з цим зауважимо, що вітчизняний законодавець не врахував всіх можливих аспектів, що стосуються цього запобіжного заходу.

Так, наприклад, ч. 1 ст. 107 КПК Російської Федерації [6] окрім вищезазначеного обмеження також передбачає заборону: спілкуватися з певними особами; отримувати і відправляти кореспонденцію; вести переговори з використаннямлюбих засобів зв'язку.

Таким чином, без врегулювання наведених аспектів, після набуття чинності Кримінального процесуального кодексу України, залишається не визначеною можливість підозрюваного, обвинуваченого спілкуватися з певними особами, відправляти та отримувати поштово-телеграфну кореспонденцію, використовувати засоби зв'язку та мережу «Інтернет».

Запобіжний захід у вигляді домашнього арешту застосовується, коли обмеження свободи підозрюваного, обвинуваченого іншими запобіжними заходами недостатньо для попередження неналежної поведінки, але в силу певних обставин можливо обійтись без тримання під вартою.

Про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту слідчий складає клопотання. Воно має бути вмотивованим та містити обставини, які б підтверджували неможливість обрання більш м'яких запобіжних заходів, відповідно до ч. 1 ст. 184 КПК України.

Тому, при обранні даного запобіжного заходу мають бути обрані найбільше ефективні обмеження які дійсно необхідні у кожному конкретному випадку та відповідати меті його застосування.

Домашній арешт може бути застосовано виключно до особи, яка підозрюється у вчиненні злочину, за вчинення якого кримінальним законом передбачено покарання у виді позбавлення волі п. 11 ст. 51 Кримінального кодексу України (далі – КК України) [3].

У випадках, коли стаття КК України про певний злочин не передбачає покарання у виді позбавлення волі, домашній арешт не застосовується. Коли підозрюваний, обвинувачений не має постійного місця проживання на території України, особа його не встановлена, застосування домашнього арешту виключається.

В юридичній літературі існують різні погляди науковців щодо методів нагляду за підозрюваним, обвинуваченим при обранні досліджуваного запобіжного заходу.

У цьому контексті найбільшої уваги заслуговує точка зору, відповідно до якої методи поділяються на два види: без застосування спеціальних технічних засобів та із застосуванням технічних засобів.

Зокрема, до способів контролю без застосування технічних засобів науковець відносить: раптові періодичні телефонні дзвінки або покладення обов'язку на особу, щодо якої обрано запобіжний захід, телефонувати до органів досудового розслідування; перевірки за місцем проживання з правом безперешкодного входження до житлового приміщення; проведення слідчої дії – накладення арешту на поштові відправлення.

Варто звернути увагу на те що, подібні методи контролю, передбачені ч. 5 ст. 181 КПК України. Щодо застосуванням технічних засобів контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого який перебуває під домашнім арештом, працівники органів внутрішніх справ України мають право використовувати електронні засоби контролю, що передбачено ч. 5 ст. 181 КПК України.

Так, відповідно до ч. 1 ст. 195 КПК України, застосування електронних засобів контролю полягає у закріпленні на тілі підозрюваного, обвинуваченого пристрою, який дає змогу відслідковувати та фіксувати його місцезнаходження.

Але все ж-таки необхідно зазначити, що навіть застосування новітнього технічного обладнання та більш-менш дієвого механізму реалізації норм

законодавства, не дозволяє в повній мірі визнати даний інститут досконалим, про що свідчать статистичні дані.

У зв'язку з цим зазначимо, що пункт 23 перехідних положень КПК України рекомендує Міністерству внутрішніх справ України протягом трьох місяців з дня його опублікування розробити та затвердити положення про порядок застосування електронних засобів контролю. В цьому контексті, звертає на увагу і інше положення ч. 1 ст. 195 КПК України, що стосується обов'язку слідчого або працівника органу внутрішніх справ під розпис роз'яснити підозрюваному, обвинуваченому про наслідки зняття або неправомірного втручання в роботу електронного пристрою з метою ухилення від контролю.

Однак, чинне законодавство України з цього проводу жодної відповідальності не передбачає. Отже, в державі вирішується питання щодо застосування таких засобів контролю, які досить давно та успішно застосовуються в багатьох зарубіжних країнах.

Порядок реалізації певних правообмежень, що встановлені для підозрюваного, обвинуваченого при обранні до них запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту, а також контролю за їх виконанням не може бути врегульовано шляхом внесення змін та доповнень до КПК України.

Ці питання мають бути вирішені в іншій нормативній базі з закріпленням не лише положення забезпечення належного контролю, але і яким чином повинні бути гарантовані права та законні інтереси осіб, до яких буде застосовано досліджувані запобіжний захід.

Крім цього у доктринальних джерелах неповно сформульоване поняття та мета домашнього арешту, не досліджені підстави і умови обрання даного запобіжного заходу, а також не визначено співвідношення понять «обмеження» і «заборона».

Отже, процесуальний порядок обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту, як і інститут запобіжних заходів в цілому, потребують подальшого теоретичного дослідження та удосконалення.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України – 1996. – № 30. – С. 141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : від 13.04.2012 № 4651-VI // Голос України. – 19.05.2012. – № 90–91.
3. Кримінальний кодекс України: від 5 квітня 2001 року № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–№26.
4. Кучинська О. П. Домашній арешт як запобіжний захід в кримінально-процесуальному законодавстві / О. П. Кучинська // Адвокат. – 2010. – № 7 (118). – С. 17–19.
5. Безлепкина Б. Т. Комментарий к Уголовно-процессуальному кодексу Российской Федерации (постатейный). – 2-е изд., перераб. и доп. / Б. Т. Безлепкина. – М.: Велби, 2003. – 776 с.
6. Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации : от 18.12.2001 [Електронний ресурс] – Режим доступа: <http://pravo.gov.ru/proxy/ips/?docbody=&nd=102073650&intelsearch=%F3%E3%EE%EB%EE%E2%ED%EE%EF%F0%EE%F6%F5%F1%F1%F3%E0%EB%FC%D%FB%E9>
7. Мельников В. Ю. Проблемы применения домашнего ареста как меры пресечения / В. Ю. Мельников // Журнал российского права. – 2007. – № 3. – С. 72–82.

ПРОФІЛАКТИЧНА РОБОТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ СВІТУ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ З БОКУ НЕПОВНОЛІТНІХ

Джиба Валерій Володимирович, курсант факультету підготовки фахівців для підрозділів міліції громадської безпеки навчально-наукового інституту підготовки фахівців для підрозділів міліції громадської безпеки та внутрішніх військ Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, начальник наукової лабораторії з проблем громадської безпеки навчально-наукового інституту підготовки фахівців для підрозділів міліції громадської безпеки та внутрішніх військ Національної академії внутрішніх справ *Галай А. О.*

Нині зростання рівня злочинності є однією з найбільш актуальних проблем нашого суспільства. І як це не парадоксально звучить, подекуди вже не дітей потрібно захищати від злочинців, – вони самі дедалі частіше стають правопорушниками. Справді, частка правопорушень, вчинених підлітками, нині становить 10% від загальної кількості злочинів, знижується вік неповнолітніх правопорушників, зростає кількість тяжких злочинів серед цієї